

Зоряна Гбур, Світлана Кошова

Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Нормативно-правові засади боротьби з тероризмом в Україні

Важливим елементом забезпечення національної безпеки в Україні є правове закріплення практичних та реальних засад в національному законодавстві. Однією з головних причин низької якості боротьби з тероризмом є недосконалість правових актів, і невідповідність рівня підготовки до реальних загроз. Нормативні акти потребують детального вивчення, аналізу і обґрунтування з огляду міжнародного права і еволюції, завдяки чому, не однократно вносяться зміни. Зростання кількості тероризму в світі, дає поштовх для міжнародної співпраці для подолання найнебезпечнішого злочину. Наукові дослідження є важливим для вирішення поставлених завдань щодо запобігання тероризму.

Для покращення законодавства необхідно враховувати ступінь спроможності передбачати загрози та оцінювати ризики, забезпечувати безперервність процесу діяльності органів і процесу відновлення наслідків. Вдосконалення українського законодавства потребує модернізування антитерористичного законодавства країни, з питань протидії та запобігання тероризму.

У статті, проведено аналіз нормативно-правових засад боротьби з тероризмом, визначено актуальність проблеми боротьби з тероризмом, коло нормативних актів, розглянуто думки вчених щодо системи їх поділу за видами, запропоновано власну систему нормативно-правових актів у таблиці.

Конкретно проаналізовано деякі важливі нормативно-правові акти, щодо заходів, якими здійснюється боротьба у сфері тероризму. Досліджено міжнародно-правові документи, що встановлюють загальні засади міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії тероризму.

Розглянуті закріплені у нормативних актах пріоритети державної політики у сфері протидії тероризму, принципи протидії тероризму та визначені деякі пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення у боротьбі з тероризмом в Україні.

Ключові слова: *тероризм, протидія тероризму, боротьба з тероризмом, терористична діяльність, контртерористична стратегія, принципи боротьби з тероризмом*

Zoryana Hbur, Svitlana Koshova

Shupyk National Healthcare University of Ukraine

Regulatory fundamentals of the fight against terrorism in Ukraine

An important element of ensuring national security in Ukraine is the legal consolidation of practical and real principles in national legislation. One of the main reasons for the low quality of the fight against terrorism is the imperfection of legal acts and the inconsistency of the level of preparation for real threats. Normative acts require detailed study, analysis and substantiation in view of international law and evolution, due to which, changes are made more than once. The growing number of terrorism in the world, gives impetus to international cooperation to combat the most dangerous crime. Research is important to address the challenges of preventing terrorism.

To improve the legislation, it is necessary to take into account the degree of ability to anticipate threats and assess risks, to ensure the continuity of the process of activity of bodies and the process of recovery. Improving Ukrainian legislation requires modernizing Ukraine's anti-terrorism legislation on countering and preventing terrorism.

The article analyzes the legal framework for combating terrorism, identifies the relevance of the problem of combating terrorism, the range of regulations, considers the views of scientists on the system of their division by type, proposed its own system of regulations in the table.

Specifically, some important legal acts on measures to combat terrorism are analyzed. The international legal documents establishing the general principles of international cooperation in the field of prevention and counteraction to terrorism are studied.

The priorities of the state policy in the field of counter-terrorism, the principles of counter-terrorism enshrined in regulations are considered, and some proposals for improving the regulatory framework in the fight against terrorism in Ukraine are identified.

Keywords: *terrorism, counter-terrorism, fight against terrorism, terrorist activity, counter-terrorist strategy, principles of fight against terrorism*

Постановка проблеми.

Сучасний стан протидії тероризму в Україні має проблеми, дослідження та вирішення яких є дуже актуальними. Безпека населення є найважливішим принципом для будь-якої держави. Існує великий об'єм положень, конвенцій у цій сфері, їх систематизація є актуальним дослідженням. Наявність закріплених у нормативних актах принципів, на яких побудована протидія тероризму, потребує нового за змістом тлумачення, вказує на неповноту та формалізм під час їх реалізації.

Теоретичні напрацювання та аналіз нормативно-правових актів, принципів протидії тероризму мають здебільшого фрагментарний зміст, що знайшло відображення у наукових працях В. М. Вакулича, В. В. Рисіна, О. О. Резнікова, А. О. Місюри, С. В. Дрьомова, К. Є. Войтовського, С. П. Колесникова, О. І. Жайворонок, Б. Р. Тузмухамедова та ін. Актуальною є потреба у дослідженні наукових ідей і підходів зі створення якісно унікального механізму боротьби злочинам терористичної спрямованості, удосконалення відповідного чинного законодавства та правозастосовної практики.

Метою статті є аналіз системи нормативно-правових засад у боротьбі з тероризмом та принципів протидії тероризму, визначення шляхів удосконалення.

Виклад основних положень.

Взагалі, якщо звернутись до історії, в Україні терористичний акт – це не досить поширене явище. Проблема виникла раптово, з агресією Російської Федерації, українське законодавство не готове було до такого порушення, з боку сусідньої держави. Досить складно спрогнозувати майбутні цілі та завдання терористичних актів, для їх закріплення в нормативні документи. Однак таких загрозливих масштабів держава набула саме в наш час. Перед Україною покладено завдання стати державою, що здатна захистити свої кордони та забезпечити безпеку не тільки на своїй території, а й у європейському регіоні (Вакулич, 2010, с. 23).

Основною ціллю тероризму є викликати паніку серед населення, активізувати політичний переворот. Нерідко тероризм перетворюється у бізнес, що є більш негативним явищем ніж традиційні цілі тероризму.

Боротьба з фінансуванням тероризму передбачає насамперед розробку дієвих інструментів для протидії, своєчасного виявлення, припинення фінансуванням терористичної діяльності. Системоутворюючим інструментом є законодавство з питань протидії відмиванню доходів та фінансування тероризму. Варто зазначити, що впродовж останніх років в Україні сформовано законодавчо-нормативну базу, яка відповідає чинним міжнародним стандартам і є основою для розробки інструментарію з виявлення та зупинення операцій, які можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму чи терористичної діяльності (Рисін, 2020, с. 83).

Для України проблема з тероризмом настала тоді коли почалась агресія з боку Російської Федерації. Численні терористичні акти та інші агресивні дії підштовхують Україну для перегляду і змін законодавчих, відомчих актів для боротьби з вторгненням на українські землі (Резнікова, 2017, с. 4).

Складність ситуації полягає в пошуку нових антитерористичних заходів. Цей процес є складним і вимагає відмови від усталених стереотипних підходів, тому державі необхідно звернути увагу на наукові дослідження вчених з цієї проблематики, та практичні пропозиції як національних так і міжнародних організацій.

Одним із засобів вирішення цього питання, безумовно, є правотворча діяльність держави, оскільки права і свободи людини та їх гарантії є найвищою цінністю для держави. В Україні процес оптимізації нормативно-правової бази з протидії тероризму гальмується переважно за браком оперативного розгляду та затвердження на законодавчому рівні необхідних змін та доповнень до чинних законів – стверджує Гуцало Марія (2010, с. 131).

Протидія тероризму не є ефективною без якісного нормативно регулювання. Існує ціла низка законів України та міжнародних договорів/конвенцій універсального та регіонального характеру. Серед основних слід зазначити, звичайно Конституція України, Кримінальний кодекс, та низка законів «Про боротьбу з тероризмом», «Про основи національної безпеки України», «Про Положення про Антитерористичний центр». В частині міжнародних актів найбільшу увагу заслуговують Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, Конвенція Ради

Європи про запобігання тероризму, інші конвенції детальніше регулюють проблемні сфери, а саме: бомбовий тероризм, фінансування тероризму, ядерний тероризм і т.д. Щодо підзаконних актів, слід зазначити: укази Президента (Концепція боротьби з тероризмом, заходи щодо посилення боротьби з тероризмом); постанови Кабінету Міністрів України (Порядок реагування на загрозу вчинення терористичного акту); рішення Ради національної безпеки і оборони (Положення про єдину систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів) та інші.

Колесник С. П. виокремив кілька рівнів правового регулювання боротьби з тероризмом: міжнародний, законодавчий, підзаконний, відомчий (Колесник, 2019, с. 29). Відомий вчений Кириченко О. В. у своїй праці визначає дещо іншу нормативно-правову систему:

1) перша група – законодавчі та інші нормативно-правові акти, які будуть визначати доктрину антитерористичної безпеки, стратегію протидії тероризму та слугувати базою для протидії злочинам терористичної спрямованості;

2) друга група – сукупність антитерористичних і суміжних актів, що спрямовані на захист інтересів держави, суспільства в цілому та окремих осіб, груп, об'єднань, визначають аналіз загроз терористичної діяльності;

3) третю групу складатимуть нормативно-правові акти СБУ, Національної поліції та інших правоохоронних органів, в яких відображаються тактичні аспекти протидії терористичним актам та іншим злочинам терористичної спрямованості (Конф. м. Дніпро, 2016, с.72–73)

Отже, розглядаючи сукупність нормативних актів, на нашу думку раціональніше було б виокремити за такими рівнями: національні, міжнародні, відомчі підзаконні акти (накази, рішення, розпорядження, інструкції, правила, положення, статuti) (див. табл.1).

У першу чергу необхідно детальніше розглянути національні акти. Головним правовим джерелом є Конституція України як Основний Закон держави. Основу правового регулювання становить положення Конституції України, які визначають основні засади діяльності із запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності. Боротьба є одним з найважливіших чинників забезпечення національної безпеки

України на конституційному рівні.

Конституційна основа антитерористичної діяльності розкривається статтях 3, 17, 27. Аналіз статті 3 КУ дає змогу узагальнити, що антитерористична спрямованість має бути направлена на забезпечення життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності, безпеки, інших прав. В ст. 17 зазначено, що найважливішими функціями держави є захист територіальної цілісності та суверенітету, особливо в даний час, та інформаційної безпеки. Цікаво, що в статті робиться акцент саме на економічній та інформаційній безпеці країни, не йдеться про екологічну, міжнародну безпеку тощо. Необхідно взяти до уваги, що норма ч. 1 ст. 17 КУ стосовно безпеки повинна підлягати ширшому тлумаченню й охоплювати поняття безпеки загалом, тобто як стану повної захищеності держави, особи від усіх видів небезпек, зокрема й від тероризму.

Стаття 27 Конституції України констатує, що жодна особа не може бути позбавлена життя, а обов'язок держави – захищати життя людини, це і становить конституційну основу антитерористичної діяльності в Україні. Важливим є підхід до превенції тероризму через право захисту свого життя, адже запобігання тероризму – це справа не лише уповноважених державою органів, а й кожного громадянина, який може здійснювати таку діяльність, реалізуючи ч. 3 ст. 27 Конституції України (Конституція України).

Кримінальний кодекс визначає тероризм як небезпечну форму злочинного посягання, в основу якого покладено прагнення суб'єкта злочину запровадити в населення страх та порушити нормальне функціонування життя, що є головною метою. Тероризм – це багато об'єктний злочин із посяганням на суспільну безпеку.

У Кримінальному кодексі зазначено, які поняття терористичного акту, діяння за які настає відповідальність. Показово, що: цей злочин український законодавець розташував у розділі проти громадської безпеки, з аналізу тексту ст. 258 КК випливає, що терористичний акт вчиняється виключно шляхом дії, тобто скоєння цього злочину не може відбуватися шляхом бездіяльності особи, погроза вчинення таких дій теж визнається терористичним актом, метою вчинення таких дій є залякування, провокації конфлікту, привернення уваги (Кримінальний кодекс України).

Таблиця 1

Система нормативно-правових актів, що регулює питання боротьби з тероризмом в Україні

ВИДИ НОРМАТИВНИХ АКТІВ		
<u>національні</u>	<u>міжнародні</u>	<u>відомчі підзаконні акти</u>
↓	↓	↓
<ul style="list-style-type: none"> • Конституція України • Кримінальний кодекс України • ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» • ЗУ «Про основи національної безпеки України» • ЗУ «Про Національну поліцію», • ЗУ «Про Службу безпеки України» • ЗУ «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», • ЗУ «Про контррозвідувальну діяльність» • ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом». 	<ul style="list-style-type: none"> • Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом • Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом • Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму • Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму • Протокол, що вносить зміни до Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом • Глобальна контртерористична стратегія Організації Об'єднаних Націй • Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 	<ul style="list-style-type: none"> • Концепція боротьби з тероризмом в Україні : Указ Президента України від 05.03.2019 • Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків: Постанова КМУ від 18.02.2016 • Рішення РНБО Про заходи щодо зміцнення обороноздатності держави від 7 травня 2019 року • Указ Президента України від 5 листопада 2002 р. "Про Антикризисний центр" • Акти, накази, рішення, розпорядження, інструкції, правила, положення, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Міністерство оборони України

Успіх антитерористичної операції зумовлюється всебічною, ретельною підготовкою, яка об'єднує два складники: підготовку, що здійснюється в ході повсякденної діяльності підрозділів і структур, передбачених для участі в операції; безпосередню підготовку в ході виникнення терористичної ситуації або загрози виникнення такої.

В ЗУ «Про боротьбу з тероризмом» передбачено порядок проведення антитерористичної операції: умови, за яких проводиться операція, права осіб, засоби, що можуть бути залучені для потреб антитерористичної операції. Також визначено зміст режиму в районі проведення операції, умови ведення переговорів з

терористами та інформування громадськості про терористичний акт. Взаємодія органів управління, сил і засобів у ході підготовки, розроблення превентивних планів, навчань.

Важливим показником ефективності нормативно-правового акту є практика його застосування. Необхідно констатувати, що багато норм закону мають декларативний характер, санкцій за порушення яких не передбачено. Також багато норм закону «Про боротьбу з тероризмом» мають бланкетний характер, відсилають до неприйнятих законів, унаслідок чого ефективність правового регулювання відповідних норм значно знижується. Наприклад, норма про звільнення від відповідальності, як зазначено «...відповідно до законів України...». Хоча жодних законів, у яких встановлюються спеціальні правила звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди під час антитерористичної операції в Україні, не прийнято; діють лише загальні правила, передбачені в Кримінальному кодексі України (ЗУ, 2005, зі змінами 2020).

Серед актів, які регулюють протидію тероризму, є закон «Про основи національної безпеки». Регулятивне значення закону «Про основи національної безпеки» для превенції тероризму в Україні також не є високим. Загалом усі положення щодо протидії тероризму є надто узагальненими, неконкретними, декларативними. (ЗУ, 2003, зі змінами 2020).

Наведений комплекс нормативно-правових актів та оцінка їх змістовних характеристик дають підстави стверджувати, що антитерористична система України діє в межах загально визначених норм права, сукупне застосування яких спрямоване на захищеність населення. Розглянуті нормативні акти визначають ознаки терористичної діяльності, містять статті, які регулюють діяльність органів влади щодо боротьби з тероризмом, координації антитерористичної діяльності, контролю за нею, встановлюють кримінальну відповідальність за вчинення злочинів. Щоправда, у чинному вітчизняному законодавстві не за всі терористичні злочини передбачено сувору відповідальність громадян, зокрема не визначено покарання за пропаганду ідеології тероризму, за ввезення в Україну видавничих та інших матеріалів з метою поширення терористичної ідеології, за кібертероризм тощо. Можна констатувати

про відсутність дієвого антитерористичного законодавства для забезпечення ефективного механізму превенції тероризму, це зумовлює потребу оновлення вітчизняного законодавства

Ми виходимо з того, що відповідність антитерористичної системи України стандартам міжнародно-правової протидії тероризму необхідно розглядати через призму двох складників, а саме: відповідність національного законодавства загальноприйнятим міжнародно-правовим стандартам та оцінка організаційно функціональних аспектів діяльності системи вітчизняних органів державного управління. Правову основу становить наявність належного антитерористичного законодавства.

Відповідно до цих міжнародно-правових документів, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити імплементацію світових стандартів безпеки. Вказані міжнародні нормативно-правові акти встановлюють загальні засади міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії тероризму.

Центральним пріоритетом для ООН залишається створення міжнародних норм шляхом постійного розвитку і прийняття інструментів міжнародного права, захисту прав людини, крім законотворчої роботи (прийняття конвенцій, договорів, декларацій, угод, процедур та ін.). Серед органів ООН варто виділити діяльність Генеральної Асамблеї. ООН створила структуру боротьби з терористичною загрозою, в яку входять різні департаменти, програми й спеціалізовані установи ООН.

Політики й фахівців з міжнародного права вказують на певні недоліки в боротьбі міжнародного співтовариства проти тероризму, найбільший із яких – нездатність Організації Об'єднаних Націй дати правове визначення поняттю «тероризм». Має місце дублювання різних міжнародних програм між собою, потрібно підготувати багато правових документів для їх узгодження. На часі також є внесення змін до статуту ООН щодо загальних принципів її діяльності, що забезпечило б підвищення ефективності боротьби з міжнародним тероризмом. На жаль, на рівні міжнародних організацій замало уваги приділяється запобіганню тероризму в аспекті знешкодження його причин та передумов. Тероризму, в основі якого однозначно лежить

конфлікт, найкраще можна протистояти завчасно вжитими заходами соціального спрямування, з оперттям на ціннісні інтереси людини. Беручи до уваги негативний вплив у цьому аспекті світової глобалізації, організовуючи боротьбу з терористичною діяльністю на національному рівні, варто враховувати глобальне походження тероризму як комплексного міжнародного злочину. Багато років тому Генеральна Асамблея ООН передбачала небезпеку розвитку тероризму до рівня загрози у сфері визвольної боротьби народів за незалежність, мир і прогрес, на всій планеті (Декларація ООН, 1994).

Європейська конвенція боротьби з тероризмом є регіональним нормативно-правовим актом направленим на боротьбу з тероризмом. Хоча Україна – одна з держав, що ратифікувала Європейську конвенцію боротьби з тероризмом, однак з моменту ратифікації на території нашої країни цей міжнародний акт ще жодного разу не застосовувався (відповідно до конвенції, за вимогою договірних країн, підлягають видачі особи, причетні до терористичних дій) (Європейська конвенція, 1977).

Серед наведених документів особливо хотілося б виділити Глобальну контртерористичну стратегію ООН, котра була прийнята у 2006 році. Відповідно до неї держави-учасники співпрацюють із метою боротьби з тероризмом у всіх його формах і проявах у на просторах мережі Інтернет (Контртерористична стратегія ООН, 2020).

Отже, Україна здійснює взаємодію з питань боротьби з тероризмом, зокрема і з інформаційним – це дає змогу враховувати досвід організаційного та законодавчого забезпечення й функціонування зарубіжних систем протидії інформаційному тероризму. Жайворонок О. І. запропонував на міжнародному рівні створити уніфіковане нормативно-правове забезпечення, яке б не створюючи юридичних зобов'язань, мало б характер рекомендаційних керівних принципів. На відміну від міжнародних конвенцій, положення типових законів дало б державам можливість скористатися зводом ефективних базових правових норм як відправної точки для розроблення внутрішнього законодавства. Наприклад, з метою припинення процесу радикалізації та насадження екстремістських ідеалів

урядами країн можуть використовуватися такі ефективні засоби, як контрпропаганда і поширення різних повідомлень стратегічного характеру (Жайворонок, 2020, с. 95).

Щодо дослідження питання фінансування тероризму, у липні 2018 року Європейським парламентом було ухвалено директиву 5-ту Директору з протидії відмиванню грошей, яка скерована на підвищення прозорості шляхом встановлення загальнодоступних реєстрів для компаній; розширення повноважень підрозділів фінансової розвідки ЄС; обмеження анонімності, користувачів віртуальних валют і гаманців, а також передплачених платіжних карток; розширення критеріїв оцінки третіх країн з високим рівнем ризику та вдосконалення гарантій фінансових операцій (PGG II Ukraine, 2019).

Запровадження цієї директиви було реакцією країн Євросоюзу на зростаючу загрозу тероризму і спробою встановити максимально жорсткий контроль за фінансовими операціями та інструментами, що можуть бути використані для фінансування терористичної діяльності. Реакцією України на AMLD5 стало прийняття нової редакції базового закону про протидію відмиванню грошей і фінансуванню тероризму, а також реалізація окремих проектів (Рисін, 2020, с. 84).

Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (1997 р.) Відповідно до положень Конвенції, держави-учасниці зобов'язуються співпрацювати в напрямі запобігання терористичним злочинам, а саме: вживати всі можливі заходи антитерористичного спрямування, обмінюватися точною, перевіреною інформацією. (Конвенція, 2001).

Таким чином, норми міжнародного права передбачають зобов'язання держав-учасниць криміналізувати відповідні злочини згідно зі своїм національним законодавством, здійснити юрисдикцію щодо злочинців відповідно до встановлених умов і створити міжнародні механізми співпраці, які дають змогу державам-учасницям або притягати до кримінальної відповідальності згаданих злочинців, або здійснювати їх видачу.

Основна мета всіх зазначених документів досить вдало сформульована Б. Тузмухамедовим, а саме: надання державами одна одній допомоги кримінально-

процесуальними діями у випадку, наприклад, конфліктів національних юрисдикцій у тому розумінні, що основна відповідальність за боротьбу з цими злочинами лежить на самих державах, які на національному рівні та в межах своєї юрисдикції повинні вживати заходи з їх припинення та попередження (Тузмухамедов, 2000, с. 286).

Окремий складник правової регламентації діяльності становлять різноманітні доктрини, концепції, стратегії і програми, якими визначаються цільові настанови та керівні принципи та напрями діяльності органів державної влади в конкретній обстановці з метою своєчасного виявлення, відвернення і нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України. У зв'язку з агресією Росії, з'явилась необхідність перегляду засад протидії тероризму. Тому 05 березня 2019 року прийнято нову Концепцію, яка значно розширює перелік завдань для державних органів, що займаються боротьбою з тероризмом в Україні, головною загрозою визначено агресивну політику Росії. Важливим нововведенням є відмова від залучення до антитерористичної діяльності громадських об'єднань і недержавних суб'єктів охоронної діяльності, оскільки російські спецслужби активно використовували саме цих суб'єктів для дестабілізації ситуації в Україні (Конвенція, 2019).

Роблячи висновки, міжнародне співтовариство має меті обумовити притягнення до кримінальної відповідальності в комплексі і самих терористичних організацій, і контрольованих ними юридичних осіб та інших організацій, і керівників та членів терористичних організацій. Міжнародні заходи направлені на боротьбу з тероризмом повинні блокувати незаконну діяльність останніх і включати конфіскацію їх майна на території всіх держав, у тому числі грошових активів на рахунках у банках, акцій і часток підконтрольних підприємств, нерухомості. (Резнікова, 2017, с. 24–25).

Деталізована регламентація діяльності у сфері тероризму здійснюється на рівні відомчих нормативно-правових актів, які мають грифи обмеження доступу, що унеможлиблює висвітлення усіх положень у цій статті.

Для всебічного дослідження нормативно-правових засад необхідно звернути уваги

на принципи протидії тероризмові, це базові положення, на яких ґрунтуються законодавство і практика.

Систему принципів протидії тероризмові можна поділити на три різні групи: загально-правові принципи; кримінально-правові; окремі принципи антитерористичного законодавства.

Висновки.

Здійснений аналіз нормативно-правових актів, що становлять правову основу боротьби з тероризмом, засвідчує, що антитерористичне законодавство України потребує подальшої систематизації, кодифікації та вдосконалення з урахуванням реальних і потенційних загроз терористичного характеру національній безпеці. Зокрема, зважаючи на необхідність оптимізації загальнодержавної системи протидії тероризму, доцільно звернути увагу на те, що одним із пріоритетних напрямів державної політики у зазначеній сфері є реалізація в законодавстві запобіжних важелів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що породжують тероризм, викриття ознак терористичних проявів, недопущення їх перетворення на реальні дії. Також важливим кроком для боротьби з тероризмом слід вважати розроблення певної стратегічної програми, яка б спрямована на профілактику тероризму.

Отже, аналізуючи вище визначене, на наш погляд, до основних напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення протидії тероризму необхідно врахувати такі позиції:

1) слід звернути увагу на створення інституту винагороди особі, яка надасть інформацію про терористичні акти чи діяльність терористичних груп/організацій або інформацію, яка сприятиме розкриттю злочину в подальшому та забезпечити конфіденційність та безпеку;

2) оптимізації потребує доповнення певних положень до Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», а саме: поняття профілактики правопорушень у сфері забезпечення державної безпеки та процес сприяння проведенню профілактики правопорушень;

3) необхідності забезпечення захисту мирних мешканців та дотримання прав людини в ході контртерористичних операцій;

4) створення інституту проведення переговорів для досягнення мети звільнення заручників.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Резнікова О. О., Місюра А. О., Дрьомов С. В., Войтовський К. Є. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2017. 60 с.
- Вакулич В. М. Законодавство України і тероризм. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/2/01.pdf>.
- Глобальна контртерористична стратегія ООН. URL: <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/ru/un-globalcounterterrorism-strategy>.
- Гуцало М. Деякі питання держаної політики протидії тероризму в Україні. Політичний менеджмент. 2010. № 4. С. 129–139.
- Декларація про заходи ліквідації міжнародного тероризму ООН; Декларація, міжнародний документ від 09.12.1994 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_502.
- Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27.01.1977. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_331.
- Жайворонок О. І. Міжнародний досвід протидії інформаційному тероризму та його імплементація в Україні. Публічне управління у сфері державної безпеки та митної справи. 2020. № 1 (24). С. 91–96.
- Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
- Концепція боротьби з тероризмом: Указ Президента України від 05 березня 2019 р. № 53/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019>.
- Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
- Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом від 29.11.2001. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374.
- Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 31 травня 2005 р. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 25. Ст. 335. (зі змінами 17.06.2020 №720-9, №47, ст.408).
- Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
- Протидія проявам тероризму, сепаратизму, екстремізму та нелегальній міграції в сучасних умовах: стан, проблеми та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 жовт. 2016 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2016. 356 с.
- Рисін В. В., Степанова А. В. Інструменти протидії фінансуванню тероризму з використанням фінансових установ. економічна наука. Економіка та держава. Економічна наука. 2020. № 6. С. 80–86.
- Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навч. посіб. / кол. авторів; за заг. ред. проф. В. К. Гришука. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 328 с.
- Тузмухамедов Б.Р. Правовые аспекты борьбы с международным тероризмом. Российский ежегодник международного права. М., 2000. С. 286–289.
- Kolesnik S. Legal provision of prevention of terrorism by national. *European Reforms Bulletin: international scientific peer-reviewed journal: Grand Duchy of Luxembourg*. 2019. No. 3. pp. 28-32.
- Strengthening measures to counter money laundering and financing of terrorism in Ukraine (PGG II Ukraine) (2019). Council of Europe. URL: [https://www.coe.int/en/web/corruption/projects/pgg\\$ii\\$](https://www.coe.int/en/web/corruption/projects/pggii).

REFERENCES

- Council of Europe. (2019). Strengthening measures to counter money laundering and financing of terrorism in Ukraine (PGG II Ukraine). Retrieved from [https://www.coe.int/en/web/corruption/projects/pgg\\$ii\\$](https://www.coe.int/en/web/corruption/projects/pggii).
- Deklaratsiia pro zakhody likvidatsii mizhnarodnoho teroryzmu OON [Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism; Declaration, international document]. (1994, December 9). Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_502 [in Ukrainian].
- Hryshchuk, V. K. (2011). *Teroryzm: teoretyko-prykladni aspekty [Terrorism: Theoretical and Applied Aspects]*. Lviv [in Ukrainian].
- Hutsalo, M. (2010). Deiaki pytannia derzhanoi polityky protydii teroryzmu v Ukraini. [Some issues of state policy on counter-terrorism in Ukraine]. *Politychnyj menedzhment*, 4, 129–139 [in Ukrainian].
- Kolesnik, S. P. (2019). Legal provision of prevention of terrorism by national. *European Reforms Bulletin*, 3, 28–32.
- Konstytuciya Ukrayiny: pryjnyata na pyatij sesiyi Verhovnoyi Rady Ukrayiny 28 cherv [The Constitution of Ukraine]. (1996). Vidomosti Verhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-VR> [in Ukrainian].
- Kryminalnyj kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]. (2001) Vidomosti Verhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].
- Mizhnarodna konventsiiia pro borotbu z bombovym teroryzmom. (2001). [International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings of 29 November 2001]. Retrieved from http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374.

On the basics of national security of Ukraine: Law of Ukraine. (2003). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [in Ukrainian].

Pro borotbu z teroryzmom [On Combating Terrorism]. (2005, May 31). Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 25, 335 [in Ukrainian].

Proceedings of International Scientific and Practical Conference: Protydii proiavam teroryzmu, separatyzmu, ekstremizmu ta nelehal'nij mihratsii v suchasnykh umovakh: stan, problemy ta perspektyvy – Countering the manifestations of terrorism, separatism, extremism and illegal migration in modern conditions: status, problems and prospects. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav [in Ukrainian].

Reznikova, O. O. Misiura, A. O. Dromov, S. V., & Voitovskyi, K. Ye. (2017). *Aktualni pytannia protyidii teroryzmu u sviti ta v Ukraini: analitichna dopovid* [Actual issues of counteracting terrorism in the world and in Ukraine: an analytical report]. Kyiv, NISD [in Ukrainian].

Rysin, V. V., & Stepanova, A. V. (2020). instrumenty protyidii finansuvanniu teroryzmu z vykorystanniam finansovykh ustanov [Counter-terrorism financing tools using financial institutions]. *Ekonomika ta derzhava*, 6, 80–86 [in Ukrainian].

The concept of combating terrorism. (2019, March 05). No. 53/2019. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019> [in Ukrainian].

Tuzmukhamedov, B. R. (2000). Pravovye aspekty bor'by s mezhdunarodnym teroryzmom [Legal aspects of the fight against international terrorism]. *Rosyjskij ezhehodnyk mezhdunarodnoho prava*. (pp. 286–289). [in Ukrainian].

Vakulych, V. M. (2010). Zakonodavstvo Ukrainy i teroryzm [Legislation of Ukraine and Terrorism]. *Suspilna polityka*, 2, 43–50 [in Ukrainian].

UN Global Counter-Terrorism Strategy. Retrieved from <https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/en/un-global-counter-terrorism-strategy>.

Yevropejska konventsia pro borotbu z teroryzmom [European Convention on the Suppression of Terrorism]. (1977, January 27). Retrieved from http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_331 [in Ukrainian].

Zhaivoronok, O. I. (2020). Mizhnarodnyj dosvid protyidii informatsijnomu teroryzmu ta joho implementatsia v Ukraini [International experience against information terrorism and its implementation in Ukraine]. *Publichne upravlinnia u sferi derzhavnoi bezpeky ta mytnoi spravy – Public Administration and Customs Administration*. 1 (24), 91–96 [in Ukrainian].

Hbur Zoryana

Dr. Sc., <https://orcid.org/0000-0003-4536-2438>, ernest-natan@ukr.net

Koshova Svitlana

Senior Lecturer, <https://orcid.org/0000-0002-7637-4311>, svet.lana.koshova@gmail.com

Стаття надійшла / Article arrived: 12.01.2021

Схвалено до друку / Accepted: 20.02.2021